

Az Északi-Bakony gubacslegyei (Diptera, Cecidomyiidae)

A Bakonyban végzett cecidológiai gyűjtések-ből elsőként az Északi-Bakonyban gyűjtött anyag feldolgozására került sor. E terület gubacsokozóinak túlnyomó része a gubacslegyek családjából került ki.

Kárpát-medence faunájából a Cecidomyiidae családból ezideig mintegy 300 fajt mutattak ki. Ennek fele az Északi-Bakony 200—700 méter magas zónájában megtalálható. Ilyen gazdag faunát csupán a nyugati szubalpesi nyúlványokon és a Zempléni-hegységben találtak.

A 700 méterig emelkedő hegyvonulatoknak, völgyeknek, szurdokoknak minden vegetációs időszakban történt rendszeres vizsgálata során elsőnek az állatföldrajzi és ökológiai megfigyeléseimet kívánom ismertetni.

A korábbi szórványos lelőhelyi adatokat AMBRUS (1964/b) összegezi, majd a *Zirci Arborétumban* folyt vizsgálatainak eredményeivel (AMBRUS 1964/a) egészíti ki. A gyűjtött anyag a veszprémi Bakonyi Múzeumba került.

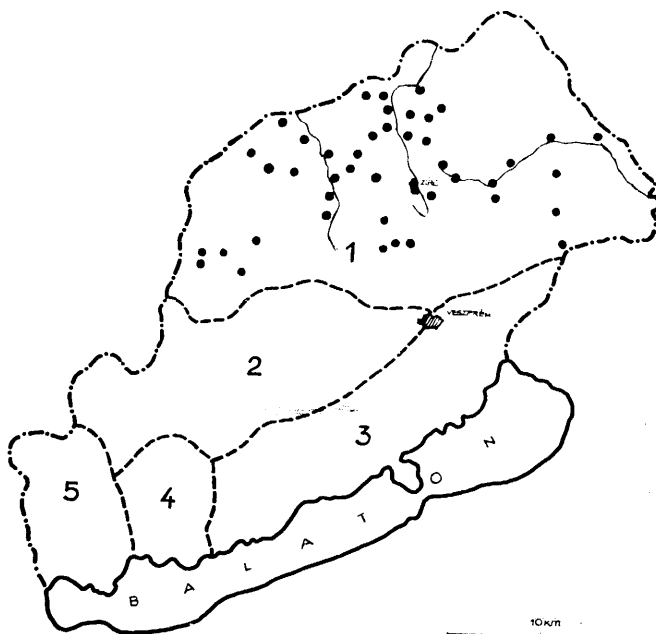
* * *

A Bakony mellékelt térképén (1. ábra) jelzett Északi-Bakony dolomit és mészkő tönkjét itt-ott lősz takarja. A XVIII. században még 1580 km², ma kb. 930 km² erdő egyharmada esik erre a területre (WALLNER 1942). Az erdőket művelt területek sávjai választják el egymástól. Ezzel együtt felszabdaldott az ősi aljnövényzet szőnyege is. Az északi lejtők hűvösebb éghajlatú, a

csapadékban gazdagabb oldalain és délkeleti szárazabb lejtőkön más-más növénytársulás alakult ki. Ezt követte a rájuk megtelepedett gubacsokozó rovarvilág is.

Bakony-hegység három nagyobb zárt erdősége közül kettő az Északi-Bakony területén fekszik. Az egyik a Séd törésvonala mentén a Pápod-tetőtől a Tési-fennsíkig; a másik a Kőrishegy és a Pápavár közti területre korlátozódik. *Kultúrhatásoktól mentesebb s ezért számos, faunánkra új gubacsokozó faj lelőhelye.* A fenyvesek, bükkösök, tölgyesek szegélyén, szakadékaiban meghúzódo növénytakaró kitérő bűvőhelyet nyújt a cecidogén rovaroknak.

Ismeretes, hogy a gubacslegy fajok párás légkörben, üde, lágy, zöld növényzeten élnek. A Cuha-völgye, Római-fürdő, Gerence-völgye, Tiszta vízforrás-völgye, Gaja-szurdok, Köves-patak kitérő tenyészhelyei a gubacslegyeknek. Néhány széles ökológiai igényű gubacslegyfajtól eltekintve főként a különböző kis ökológiai valenciájú

1. Bakony természetföldrajzi tájbeosztása: 1 = Északi-Bakony, 2 = Déli-Bakony, 3 = Balaton-felvidék, 4 = Tapolcai-medence, 5 = Keszthelyi-hegység. — A pontok a gyűjtési helyeket jelölik

1. Physico-geographische Einteilung des Bakony-gebirges: 1. Nord- (Alt-) Bakony, 2. Süd-Bakony, 3. Balaton-Oberland, 4. Tapolcaer Becken, 5. Keszthelyer Gebirge. Die Punktierung bezeichnet die einzelnen Sammelgebiete

1. Физико-географическое разделение Баконьских гор: 1. Северный (Старый) Баконь, 2. Южный Баконь, 3. Горный Балатонский край, 4. Бассейн Тapolца, 5. Кестхейская гора. — Места, обозначенные пунктиром обозначают разные места собраний.

Cecidomyida fajok mutatkoznak. Nem lehet véletlen, hogy a Tiszta vízforrás-völgye legalsó részein, a patakmeder szegélye más gubacslégyfajnak nyújt élőteret, mint a hasonló növényzetű Ördögárok alsó hajlata.

4—700 méteres magassághoz kötött, főként higrofil gubacslégy fajok, amelyek a nyugati fekvésű Gerence-völgy hajlataitól egészen a délkeleti Papod-hegyig, illetve az Öreg-Futóné magaslatig egyaránt fellelhetők, a következők: a Veronica hajtásvégén *Jaapiella veronicae*, a kőrisfa (*Fraxinus*) levéltengelyét vastagító *Dasyneura fraxini* és *D. acrophila*, a kocsányos tölgy (*Quercus robur*) levélszélét hajlító *Macrodiplosis dryobia* és *M. volvens*, a kutyatej (*Euphorbia*) hajtásvégén *Bayeria capitigena*, *Dasyneura capsulae*, a boglárkák (*Ranunculus* sp.) levelét rancosító *Dasyneura ranunculi*, a lóherék (*Trifolium* sp.) levelét felező *Dasyneura trifolii*, a hegyi juhar (*Acer pseudo-platanus*) levelén kerek foltokban jelentkező *Dasyneura tympani*, a kecske fűz (*Salix caprea*) levelén *Iteomyia capreae*, a ligeti perje (*Poa nemoralis*) szárán *Mayetiola poae* gubacsodás, a mécsvirág (*Melandrium*) hajtásvégét csomósító *Neomikiella lychnidis*, a fűz (*Salix*) levéltengelyét sodró *Rhabdopraga marginemtorquens* gubacslégy fajok. Valamennyi a patakmeder vagy forrás növényzetszegélyén, a párás, hűvös, szélcsendes lombzaton tölti gubacsban lárvaéletét.

Figyelemreméltó a Bakonyoszlop melletti Ördögárok szurdoka, amelynek alsó szakasza alján fejlődő növényzet teljesen eltér a 10—25 méteres sziklafalak fölötti erdőtakarótól. A széljárástól megkímélt nedves légkörben, a hasadékokban, törmeléken élő hegyi juhar (*Acer pseudo-platanus*) fiatal fácskák hajtásvégein gradációs méretekben tenyésző *Dasyneura acerplicans* gubacs található. Évről évre ugyanazon gazdanövényeket fertőzi a háborítatlanul szaporodó gubacslégy. A Bakony területén elszórtan, főleg a fattyúhajtásokon fellelhető ez a faj, de az ördögárok tenyészőhely jól példázza a környezet biotikus adottságait. Eme fiatal juhar csemeték aljnövényzetének szőnyegében fedezhető fel erdei peremizsen (*Inula conyza*) a *Neomikiella beckiana* gubacsstorzulás. Ritkaságában hasonló a hölgyalmón (*Hieracium*) fejlődő *Macrolabis hieracii*, a homoki gurgolyát (*Seseli annuum*) eltorzító *Lasioptera caropula*, a sváb rekettyén (*Genista germanica*) *Jaapiella genisticola*, majd a selymes rekettyén (*Genista pilosa*) a *Jaapiella genistamtorquens* gubacs. A szegfűbogyón (*Cucu-*

balis baccifer) *Jaapiella cucubali*, a gyöngykölesen (*Lithospermum*) *Dasyneura lithospermi*, a pesztercén (*Balotta nigra*) *Contarinia balottae*, a mezei juhar (*Acer campestre*) levélnyelén az *At-richosema aceris* gubacsoknak eme páratlan szépségű szurdok egyetlen lelőhelye.

A szakadék szélén, tehát a hegyet borító növénytakaró tartozékaként külön említhető a csertölgy (*Quercus cerris*) levelét borító *Janetia szépligetii*, faunánk specialitása és meglehetősen ritka légygubacs. Csupán Farkasgyepűn, de sokkal kevesebb mennyiségben sikerült még megtalálni.

A nyárközépen Bakonyoszlop környékén az Ördögárok vegetációja még a hűvös, visszamaradt koratavas időszejét éli. A szakadék szélén fejlődő gyertyán leveleiből már kiröppentek a *Contarinia carpini* gubacslegyek. Ugyanakkor a szakadék alján élőké még a fejlődés korábbi állapotában találhatók. S ez figyelhető meg a veronika, a galaj és a mogoró (*Veronica*, *Galium*, *Corylus*) gubacsain is. A tavaszi rajzások nyár közepéig való kitolódása a mikroklimatikus tényezők következménye.

Igy lehetne elemezni Gerence-völgye, Kövespatak-völgye, Tiszta vízforrás-völgye, Rómaifürdő sok tekintetben azonos természeti viszonyokkal rendelkező szakaszait. Habár középhegységi vegetáció az uralkodó, találni olyan flóra- és faunaelemeket, amelyeknek igényei megközelítik a magashegységieket. Mint GAYER említi: a flóraelemek nem annyira a magasságtól, mint inkább a vízmosások, mélyedések, források rejtett mikroklimájában őrzik azokat a feltételeket, amelyek magashegyvidékivé teszik az ott élőket. Vonatkozik ez a rajtuk élő rovarvilágra is.

A gubacsokozó legyek közül montán elemek: *Dasyneura acerplicans*, *D. filicina*, *D. populeti*, *D. ulmaria*, *Harmandia cavernosa*, *H. populeti*, *Iteomyia capreae*, *I. major*, *Jaapiella veronicae*, *Phegomyia fagicola*, *Contarinia fagi*, *Syndiplosis petioli* fajok. Ezek az alacsonyabb fekvésű bakonyi hajlatokban, a létfeltételeket biztosító rejtett zugokban kevés példányszámban, de képviselik a magashegységben levő fajokat.

A gubacslegyek többségükben bizonyos nedvességhez, párás légkörhöz kötöttek: higrofilok. De van közöttük xerotherm és pontomediterrán eredetű genusz is. Ilyenek a csertölgy (*Quercus cerris*) levelére települő *Janetia (Arnoldia) cerris*, *J. homocera*, *J. nervicola* fajok. A legszélsőségsébb viszonyok között találhatók az egész Bakony területén. Víz melletti hűvös és száraz és a széljárta kopasz domboldalak csertölgyein egyaránt

otthonosak. Egyetlen levélen mindhárom faj alkothat vegyes kultúrát, miközben gubancossá torzítják a levéllemezt.

Fajokban eltérő, de környezeti adottságokban megközelítő feltételeket nyújtanak a Farkasgyepű melletti Csurgókút, Kövespatak, a Németbánya alatti lápos liget, a Tisztavízforrás-völgye, Téstől Római-fürdőig húzódó mosások. Számos, a faunánkra új faj került innen elő. Országszerte ritka, színező elemként sorolható fel kutyatejen (*Euphorbia*) a *Dasyneura loewi*, aggófüvön (*Senecio*) a *Contarinia aequalis*, bodzán (*Sambucus*) a *Contarinia lonicerarum*, legyezőfüvön (*Filipendula*) a *Dasyneura engstfeldi*, ürümmön (*Artemisia*) a *Diarthronomyia florum*, majd pimpón (*Potentilla*) a *Dasyneura potentillae* gubacsok.

Az egykori bakonybéli apátság parkjának változatos, ültetett növényegyüttese bőven nyújt cecidológiai anyagot, de a gubacslegyfajok száma sokkal kisebb a parkot övező Fekete-séd és Gerence-völgyében előforduló fajokénál. A park alatti patakmederben és a környéki mosások szélein feltűnő mennyiségű a sűrű, bozótszerű, a víz fölé hajló réti legyezőfű (*Filipendula ulmaria*) levélét pettyező *Dasyneura ulmariae* gubacs. Ez a növény otthonos a Bakony patakjainak partjainál, de az említett gubacs másutt nem fordul elő.

A *Zirci Arborétum* változatos dendrológiai gyűjteménye gazdagítja a gubacslegyek és gazdanövények számát. Ez a párás növényészonyeg eddig felismert 42 gubacslegyének nyújt életteret. Közöttük néhány monofág természetűnek ismert faj a gazdanövény rokonságába tartozókon is megtelepedett. Figyelemreméltó adat a hársak szakértőjének, WÄGNERnek egy közlése, amely szerint a *Tilia grandifolia* v. *gracilentia*-n találta meg a *Dasyneura tiliamvolvans* gubacsát. E gubacsokozó ugyanis a keverékhársakat elkerüli. A szépnövésű hársnak tüzetes átvizsgálása során a *Physemocercis hartigi* légygubacs is előkerült. Mindkettő kevés egyedszámban. Viszont a kérdéses fa közelében növő *Tilia platyphyllos* zsúfolva volt a légy- és atkagubacsokkal egyaránt.

Faunánkra újak közül szólni kell a bodza virágját torzító fajról, mert egyetlen lelőhelyén meglepő mennyiségben jelentkezett. Tés község mögötti meredek mosások szélén bőven ontja virágait a fekete bodza (*Sambucus nigra*). A vi-

rágzat megnagyobbodott bimbói nem nyílnak ki s ugyanakkor méretükkel, kiemelkedő növekedésükkel eltérnek a normális virágszirmoktól. Ez a vastagodott, bimbószerű képződmény a *Placochela nigripes* légygubacs első hazai lelőhelye. Sárgásfehértől narancssárgáig színesedő lárvái egyenként uralják a virágbimbókat (6. ábra).

A hazai fűtelepek gubacsokozóinak összehasonlító vizsgálata során kiemelkedett fertőzőképességével az ugodai erdőzet fűzcsemetekertje. Eltekintve a kis területre zsúfolt fűzfajok számától — ami elősegíti a gubacsosodás sűrűségét — jellemző a fűzfavesszők atka és légygubacsfertőzősége. A fűzhajtásvég gubacslegy (*Rabdophaga terminalis*) országosan ismert fűzkártevő, populációsűrűsége itt igen, magas volt. Egyetlen fűzvessző sem mentes e faj évi 3—4 nemzedékű támadásától. Ez abban mutatkozik, hogy mindaddig, amíg a gubacs él, a vessző növekedése megáll. Alatta kétoldalt új elágazás fejlődik. Az imágók kirepülése után újra nyúlik a vessző. Kosárfonásra alkalmatlanná válik, mert a megtámadott helyen török. A telepítésre legalkalmasabb *Salix americana* sem volt mentes e gubacsokból (AMBRUS, 1964/c, 1965).

Az Északi-Bakonyból már ismert (AMBRUS 1964/a) és újra megtalált 15 gazdanövényről származó 23 gubacslegy fajon kívül 1963—1966 között 148 gazdanövényről begyűjtött 130 új faj, összesen 153 faj vált ismeretessé. Valamennyi gubacsokozó. Az alábbi 21 faunánkra új:

Cecidomyia nemzetségből: *Atrichosema aceris* KFFR., *Contarinia fagi* RÜBS., *C. mulloginis* RÜBS.

Asphondylia nemzetségből: *Asphondylia echii* H. LW., *A. hornigi* WACHTL., *A. ignorata* RÜBS., *A. stachidis* STELTER, *Placochela ligustri* RÜBS., *P. nigripes* F. LW.

Ologotrophidi nemzetségből: *Dasyneura glechomae* KFFR., *D. saxifraga* KFFR., *D. schulzei* RÜBS., *D. sodalis* KFFR., *Jaapiella floriperda* F. LW., *J. jaapiana* RÜBS., *J. knautia* RÜBS., *J. thalictri* RÜBS., *Macrolabis corrugans* F. LW., *M. rübsaameni* HDCK., *M. sp.* (BUHR 2850), *Mikomyia coryli* KFFR.

A Kárpát-medencéből eddig közölt gubacslegyfajok száma (AMBRUS 1963) ezáltal 272-ről 293-ra emelkedik.

A gubacslégy-fajok rendszertani felsorolása — Enumeratio Cecidomyidorum

(A csillaggal jelzett fajok Magyarország faunájára újak)

PORRYCONDYLINAE

1. *Aphelonyx chenopodii* STEFANI 1908. — Gazdanövénye: *Chenopodium album* L. — Bakony-szentlászló (VII).

CECIDOMYINAE

Cecidomyiidi

2. *Acodiplosis inulae* H. LW. 1847. — Gazdanövénye: *Inula salicina* L. — Farkasgyepű (VII).

*3. *Atrichosema aceris* KFFR. 1904. — Gazdanövénye: *Acer campestre* L. — Bakonyoszló (VII). Magános, fehér lárva a mezei juharon a levélkarej alatti nyélen 5–10x1 mm orsó alakú duzzanatban fejlődik, majd a gubacson kívül a talajban alakul át. Az üres gubacs ibolya-bíbor-barna szineződésen megy keresztül. A levél idő előtt lehull. *Faunánkra új* (2. ábra).

4. *Contarinia acerocrispans* KFFR. 1898. — Gazdanövénye: *Acer campestre* L. — Farkasgyepű (VII).

5. *Contarinia aequalis* KFFR. 1898. — Gazdanövénye: *Senecio nemorensis* L. — Farkasgyepű (VII).

6. *Contarinia balottae* KFFR. 1898. — Gazdanövénye: *Balotta nigra* L. — Bakonyháza: Rómaifürdő, Bakonyoszló: Ördögárok (VII).

7. *Contarinia carpini* KFFR. 1997. — Gazdanövénye: *Carpinus betulus* L. — Pénzesgyőr, Tés (VI–VII).

8. *Contarinia corylina* F. LW. 1878. — Gazdanövénye: *Corylus avellana* L. — Bakonybél: Tisztavíz-

forrás, Bakonyjókó, Farkasgyepű (VIII–IX).

*9. *Contarinia fagi* RÜBS. 1921. — Gazdanövénye: *Fagus silvatica* L. — Bakonyoszló: Ördögárok (VII).

A hajtásvég legfiatalabb levelei felfelé hajlotlan zsugorodnak s a megvastagodott levelek között több fehéres-szürkésárga lárva fejlődik. Az eltört levelek korán elszáradnak. Az egymásutáni generációktól bozontos hajtás egyáltalán nem gubacsos képet nyújt. A szakirodalom a rügy fertőzöttségét is említi és ebben az esetben *Dasyneura fagicola* lárva-jával együtt élnek. *Faunánkra új*.

10. *Contarinia florum* RÜBS. 1917. — Gazdanövénye: *Asparagus officinalis* L. — Zirci Arborétum (VII) leg. Papp József.

11. *Contarinia geicola* L. 1757. — Gazdanövénye: *Geum urbanum* L. — Bakonyoszló, Odvaskő, Zirci Arborétum (VII–VIII).

12. *Contarinia lonicerearum* F. LW. 1877. — Gazdanövénye: *Lonicera xylostemum* L. — Bakonybél: Szeretotthon parkja; *Sambucus ebulus* L. — Farkasgyepű (VI–VII).

13. *Contarinia loti* DE GEER. 1776. — Gazdanövénye: *Lotus corniculatus* L. — Gerence-völgy, Hárskút, Ugod (VI–VII).

14. *Contarinia medicaginis* KFFR. 1896. — Gazdanövénye: *Medicago sativa* L. — Bakonybél, Németbánya (VII–IX).

15. *Contarinia melanocera* KFFR. 1904. — Gazdanövénye: *Genista tinctoria* L. — Zirci Arborétum (VII); *Genista tinctoria* L. ssp. *elata* A. et G. — Bakonybél (VI).

*16. *Contarinia mulloginis* RÜBS. 1889. — Gazdanövénye: *Galium boreale* L. — Zirci Arborétum (VII).

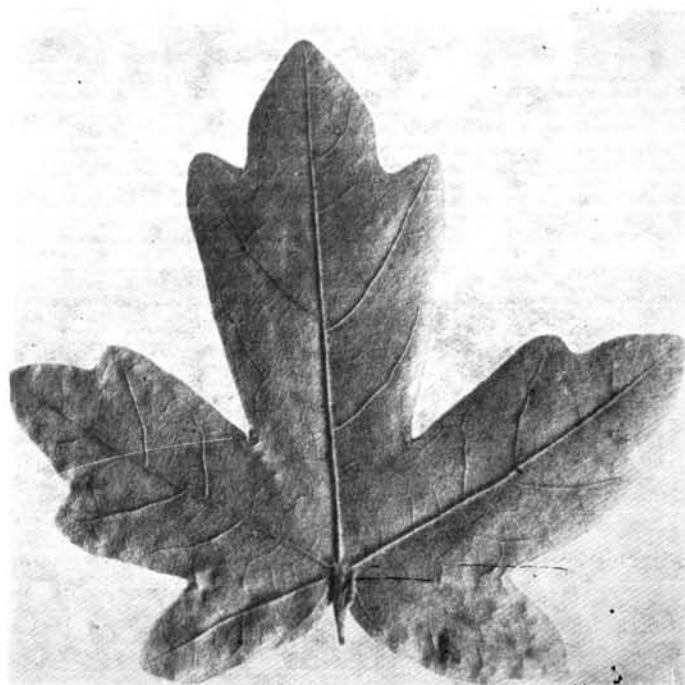
A hajtásvég külső levelei laza 4–6 mm-es bőbitát alkotnak. A belül egymásra boruló, fokozatosan kisebbedő levelek megfakuló tövével csoportosan élnek a sárgás-fehér lárva. Évi több nemzedék egymást váltja ugyanabban a gubacsban. *Faunánkra új* (3. ábra).

17. *Contarinia nasturtii* KFFR. 1888. — Gazdanövénye: *Armoracia lapathifolia* GILIB. — Farkasgyepű (VI).

18. *Contarinia subterranea* FRFLD. 1861. — Gazdanövénye: *Inula ensifolia* L. — Fenyőfő (VII).

19. *Contarinia subulifex* KFFR. 1897. — Gazdanövénye: *Quercus cerris* L. — Bakonybél, Bakonyoszló, Farkasgyepű, Gézaháza, Hárskút: Borzás-hegy, Hódosér, Németbánya, Vinyesándormajor (VI–IX).

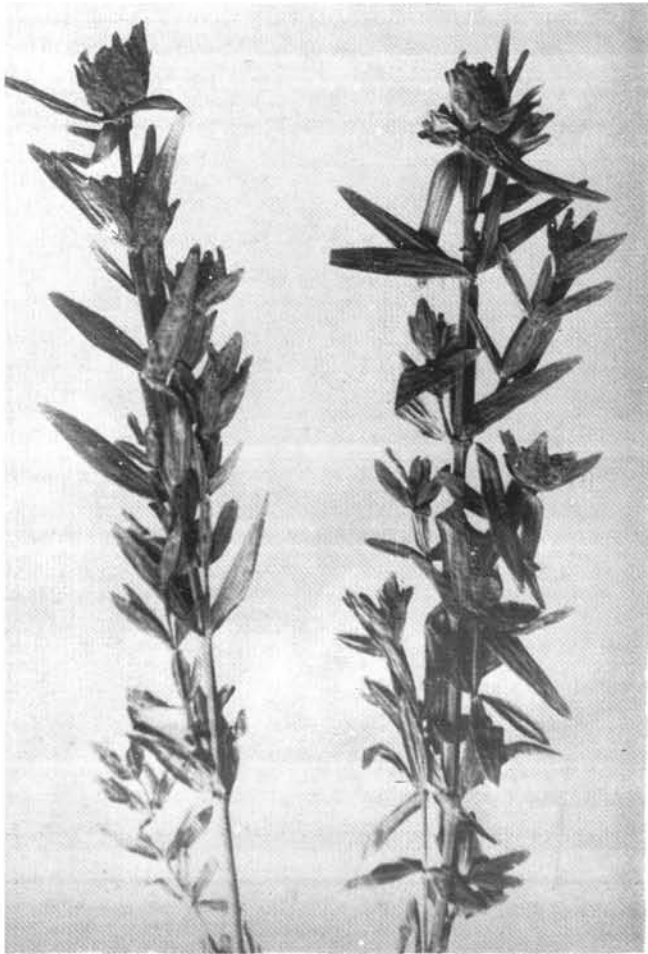
20. *Contarinia tiliarum* KFFR. 1890. — Gazdanövénye: *Tilia cordata* Mill. — Csesznek, Farkasgyepű,

2. Mezei juhar (*Acer campestre*) levéltengelyén *Atrichosema* légygubacs

2. Die Galle von *Atrichosema aceris* auf der Blattachse eines *Acer campestre*

2. Гримеры на *Atrichosema aceris* на оси листа *Acer campestre*.

3. Eszaki galaj (*Galium boreale*) bajtásvégén *Contarinia mulloginis* légygubacs

3. Die Galle von *Contarinia mulloginis* auf dem Sprossende eines *Galium boreale*

3. Орешек мухи *Contarinia mulloginis* на конце отростков *Galium boreale*.

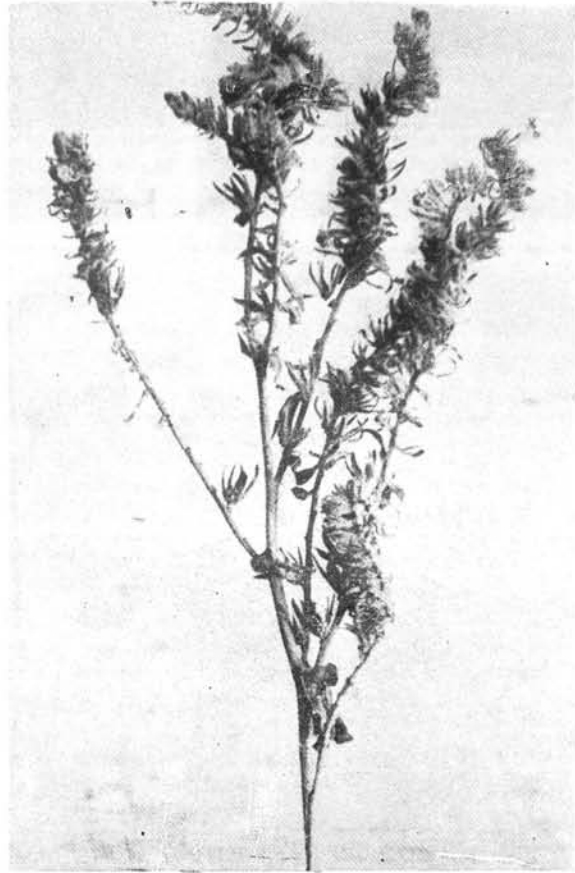
(VII—IX); *Acer pseudoplatanus euchlorum* Schw. — Zirci Arborétum (IX).

23. *Harmandia cavernosa* KFFR. 1899. — Gazdanövénye: *Populus tremula* L. — Csesznek, Farkasgyepű, Gerence-völgy, Hárskút, Hódosér, Németbánya, Ugod, Zirci Arborétum (VI—IX).

24. *Harmandia globuli* RÜBS. 1899. — Gazdanövénye: *Populus alba* L. — Gerence-völgy (VI); *Populus tremula* L. — Bakonybél, Hárskút (VI—VIII).

25. *Harmandia loewi* RÜBS. 1892. — Gazdanövénye: *Populus tremula* L. — Gerence-völgy (VII).

26. *Macrodiplosis dryobia* F. LW. 1877. — Gazdanövénye: *Quercus petraea* LIEBL. — Farkasgyepű, Gerence-völgy, Tés, Ugod (VI—IX); *Quercus robur* L. — Bakonybél, Bakonyszentkirály, Gerence-völgy, Hárskút, Tés, Zirci Arborétum (VI—VIII).

Zirci Arborétum (VII); *Tilia platyphyllos* Scop. — Bakonybél, Farkasgyepű, Hárskút: Borzás-hegy (VI—VII).

21. *Diodaulus linariae* WNTZ. 1853. — Gazdanövénye: *Linaria genistifolia* Mill. — Bakonybél; *Linaria vulgaris* Mill. — Farkasgyepű (VIII).

22. *Drisina glutinosa* GIR. 1893. — Gazdanövénye: *Acer campestre* L. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Bakonyhána: Rómaifürdő, Hárskút: Borzás-hegy, Kőrishegy, Németbánya, Odvaskő, Tés, Ugod (VI—VIII); *Acer palatanoides* L. — Farkasgyepű, Németbánya (VII—IX); *Acer pseudoplatanus* L. — Bakonybél, Farkasgyepű, Ganna: Manchegey, Németbánya

4. Terjőke kígyószisz (*Echium vulgare*) virágzatán *Asphondylia echii* légygubacsok

4. Gallen von *Asphondylia echii* auf dem Blütenstand eines *Echium vulgare*

4. Орешки мухи *Asphondylia echii* на цветах *Echium vulgare*.

27. *Macrodiplosis volvens* KFFR. 1904. — Gazdanövénye: *Quercus petraea* LIEBL. — Bakonyoszlop, Farkasgyepű, Tés, Ugod (VI—VII); *Quercus pubescens* WILLD. — Bakonyoszlop, Ugod (VI—VII); *Quercus robur* L. — Bakonyháza, Dudar, Farkasgyepű, Hárskút, Tés, Zirci Arborétum (VI—IX).

28. *Monarthropalpus buxi* GEOFFR. 1873. — Gazdanövénye: *Buxus sempervirens* L. — Zirci Arborétum, Ugod (VI—VIII).

29. *Putoniella marsupialis* F. LW. 1889. — Gazdanövénye: *Prunus domestica* L. — Ugod (VI); *Prunus spinosa* L. — Hódosér, Tés, Ugod (VI—VII).

30. *Syndiplosis petioli* KFFR. 1898. — Gazdanövénye: *Populus tremula* L. — Farkasgyepű, Ganna: Manhegy, Hódosér (VII—IX).

31. *Syndiplosis quercicola* RÜBS. 1899. — Gazdanövénye: *Quercus cerris* L. — Gézaháza, Hárskút, Tés (VI—VII).

6. Fekete bodza (*Sambucus nigra*) virágzat-bimbóit eltorzító
Placochela nigripes légygubacsok

6. Gallen von *Placochela nigripes*, die die Knospen im
Blütenstand eines *Sambucus nigra* deformieren

6. Орешки мухи *Placochela nigripes*, деформирующие почки
цветов *Sambucus nigra*

5. Tarlóvirág (*Stachys annua*) virágbimbóit torzító *Asphondylia stachidis* légygubacsok

5. Gallen von *Asphondylia stachidis*, die die Knospen einer
Stachys annua verunstalten

5. Орешки мухи *Asphondylia stachidis* искажающие почки
цветов. *Stachys annua*.

32. *Thecodiplosis brachyptera* SCHW. 1835. — Gazdanövénye: *Pinus silvestris* L. — Zirci Arborétum (VIII).

Asphondyliái

*33. *Asphondylia echii* H. LW. 1850. — Gazdanövénye: *Echium vulgare* L. — Bakonyszentlászló (VII). A ki nem nyílt virág megduzzad, az alig látható porzók és a bibe pedig eltorzul. Lárvai a gubacsban bábozódnak. Bábja barna. A gubacs belsejét gombamycelium borítja. *Faunánkra új* (4. ábra).

*34. *Asphondylia hornigi* WACHTL. 1881. — Gazdanövénye: *Origanum vulgare* L. — Bakonyszentlászló (VII). A zárt virágkorona alsó része megvastagodott. 4x2 mm-es gubacsba bábozódik a magános lárva. *Faunánkra új*.

*35. *Asphondylia ignorata* RÜBS. 1884. — Gazdanövénye: *Mentha* sp. — Németbánya (IX); *Mentha aquatica* L. — Ugod (VI); *Mentha longifolia* NATH. — Huszárokélopuszta (VI). Az okkersárga lárva a duzzadt, zárva maradt bimbókban fejlődik és a myceliumhálózatos gubacsban bábozódik. *Faunánkra új*.

36. *Asphondylia lathyri* RÜBS. 1914. — Gazdanövénye: *Lathyrus pratensis* L. — Bakonyszentlászló (VII).

37. *Asphondylia massalongoi* RÜBS. 1892. — Gazdanövénye: *Ajuga chamaeptytis* Schr. — Tés (VII).

7. Kerek repkény (*Glechoma hirsuta*) hajtásvég leveleiből alakult *Dasyneura glechomae* légygubacs

7. Die Galle von *Dasyneura glechomae*, entstanden aus den Blättern am Sprossende von *Glechoma hirsuta*

7. Орешек мухи *Dasyneura glechomae*, образованный из концев отростков *Glechoma hirsuta*.

38. *Asphondylia melanopus* KFFR. 1890. — Gazdanövénye: *Lotus corniculatus* L. — Bakonyoszlop: Ördögárok (VII).

39. *Asphondylia miki* WACHTL. 1890. — Gazdanövénye: *Medicago sativa* L. — Bakonyszentlászló (VII).

40. *Asphondylia ononidis* F. LW. 1873. — Gazdanövénye: *Ononis spinosa* L. — Bakonybél, Ugod (VII).

*41. *Asphondylia stachidis* STELTER. 1960. — Gazdanövénye: *Stachys annua* L. — Farkasgyepű (IX). A myceliumfonal, 5–8 mm-es megduzzadt virágbimbóban magános lárvá fejlődik. Augusztusban bábozódik. Domonkos Isztimérről, Balás Szönyről *Asphondylia* ssp. jelöléssel említi. *Faunánkra új* (5. ábra).

42. *Asphondylia verbasci* VALL. 1827. — Gazdanövénye: *Verbascum lychnitis* L. — Bakonyszentlászló (VI); *Verbascum nigrum* L. — Bakonyszentlászló, Dörgő-hegy, Tés (V–VII).

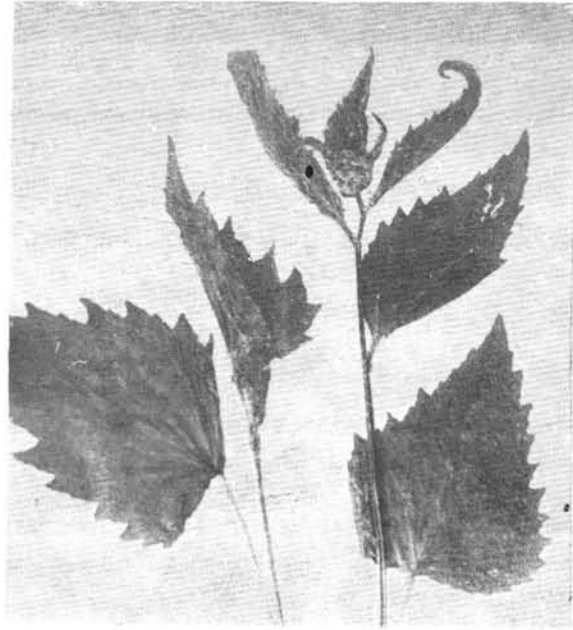
43. *Kiefferia pimpinellae* F. LW. 1847. — Gazdanövénye: *Daucus carota* L. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás (VIII).

44. *Kiefferia pimpinellae* F. LW. 1874. — Gazdanövénye: *Pimpinella saxifraga* L. — Zirci Arborétum (VII).

45. *Kiefferia pimpinellae* F. LW. 1874. — Gazdanövénye: *Torilis anthriscus* GMEL. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás (VIII).

*46. *Placochela ligustri* RÜBS. 1899. — Gazdanövénye: *Ligustrum vulgare* L. — Németbánya (IX). A felfúvódott és megvastagodott falú, zárt, bimbószerű, világossárga virágban sárgás lárvákat találni. Augusztusban a talajba húzódnak. Évente 1–2 nemzedéke van. A sárgás lárvákkal együtt rózsaszínű lárvák is akadnak. BARNES 1954-ben társbélőként leírta a *Trotteria ligustri* fajt. Feltételezhető nálunk is e faj jelenléte. *Faunánkra új*.

*47. *Placochela nigripes* F. LW. 1877. — Gazdanövénye: *Sambucus nigra*, de a többi bodza-fajon is lehetséges. — Tés (VII). A virágzat normális fejlettségű bimbói közül a megnagyobbodott, duzzadt példányok kiemelkednek, ami főleg az elvirágzás után szembetűnő. A párta és egyéb virágszervek megvastagodnak. A narancsszínű magános lárvák június végén, július elején a talajba húzódnak. Évente egy nemzedéke van. Az üres gubacs töve elkocsonyosodik, megbarnul, majd le hull. A gubacsban másik két gubacslegy lárvája is található társbélőként. Nevezetesen az ugró lárvájú *Contarinia lonicreorum* F. LW., amely a *Lonicera* és *Viburnum* virágzatán is okoz gubacsot, továbbá *Arnoldia sambuci* (KFFR.) fehéres lárvái is fejlődnek egyidejűleg. Ezek korábban hagyják el a gubacsot. Biológiájuk hasonló. Tisztázatlan ezek szerint a valódi gubacsokozó. Legké-

sőbb a *Placochela* lárvái fejlődnek ki. *Faunánkra új* (6. ábra).

49. *Schizomyia galiorum* KFFR. 1889. — Gazdanövénye: *Galium verum* L. — Bakonyszentlászló (VII).

Oligotrophidi

49. *Apiomya bergestammi* WACHTL. 1882. — Gazdanövénye: *Pyrus communis* L. — Farkasgyepű (VII).

50. *Bayeria capitigena* BREMI. 1847. — Gazdanövénye: *Euphorbia amigdaloides* L. — Bakonybél (VIII); *Euphorbia cyparissias* L. — Bakonybél, Csesznek, Dörgő-hegy, Farkasgyepű, Gerence-völgy, Hárskút, Hódosér, Németbánya, Pápalátókő, Tés, Ugod, Zirci Arborétum (VI–IX).

51. *Bremiola onobrychidis* BREMI 1847. — Gazdanövénye: *Onobrychis arenaria* DC. — Dúdar (VII); *Onobrychis viciaefolia* SCOP. — Farkasgyepű (IX).

52. *Craneiobia corni* GIR. 1863. — Gazdanövénye: *Cornus mas* L. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Gerence-völgy, Hárskút, Tés (VI–VIII); *Cornus sanguinea* L. — Bakonybél: Borostyánkút, Csesznek, Farkasgyepű, Ganna: Manchegy, Gerence-völgy, Németbánya, Pénzesgyőr, Veszprém, Zirci Arborétum (VI–IX).

53. *Cystiphora sonchi* F. LW. 1875. — Gazdanövénye: *Sonchus oleraceus* L. et G. — Zirci Arborétum.

54. *Cystiphora* sp. (BUHR 1748). — Gazdanövénye: *Chondrilla juncea* L. — Bakonyszentlászló (VII).

55. *Dasyneura acer crispans* KFFR. 1888. — Gazdanövénye: *Acer campestre* L. — Bakonybél: Szeretothon parkja, Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Hárskút; Borzás-hegy, Tés, Ugod; *Acer pseudoplatanus* L. — Bakonyoszlop: Ördögárok, Zirci Arborétum; *Acer pseudoplatanus* var. *euclorum* SCHW. — Bakonybél:

Szeretotthon parkja: *Acer tataricum* L. — Ugod: exótás kert (VI—VIII).

56. *Dasyneura acrophila* WINN. 1853. — Gazdanövénye: *Fraxinus excelsior* L. — Ugod: exótás kert, Zirci Arborétum (VI—VII); *Fraxinus excelsior* var. *pendula* AIT. — Zirci Arborétum (VIII).

57. *Dasyneura acuminata* RÜBS. (= *szépligetii* KFFR.) 1896. — Gazdanövénye: *Campanula trachelium* L. — Odvaskő (VIII).

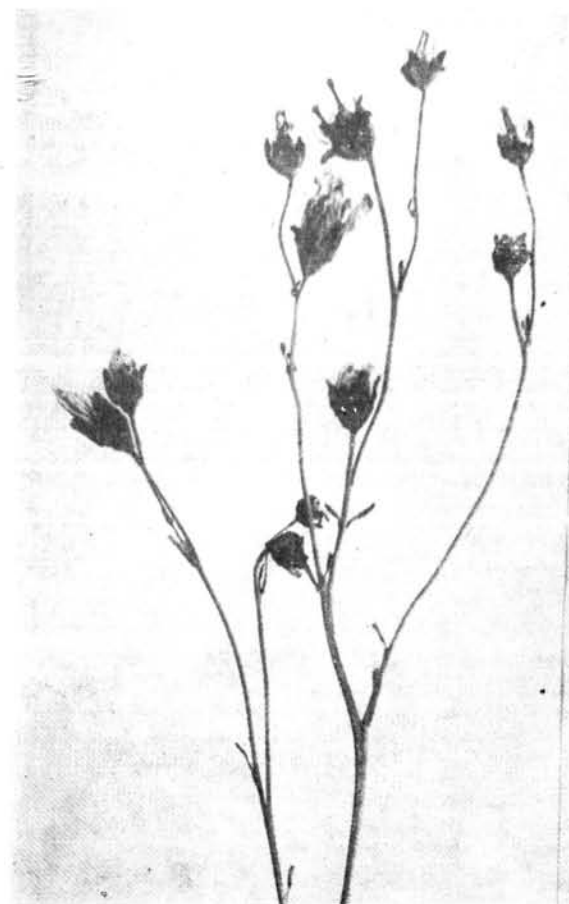
58. *Dasyneura affinis* KFFR. 1886. — Gazdanövénye: *Viola odorata* L. — Zirci Arborétum (VII).

59. *Dasyneura alni* F. LW. 1877. — Gazdanövénye: *Alnus incana* DC. — Zirci Arborétum (XII); *Alnus glutinosa* GÄRTN. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Farkasgyepű, Fenyőfő, Ganna: Manhegy, Németbánya, Ugod (VI—IX).

60. *Dasyneura aparines* KFFR. 1889. — Gazdanövénye: *Galium aparine* L. — Farkasgyepű (VII).

61. *Dasyneura asperulae* F. LW. 1875. — Gazdanövénye: *Asperula odorata* L. — Tés (VII).

62. *Dasyneura capsulae* KFFR. 1901. — Gazdanövénye: *Euphorbia cyparissias* L. — Bakonybél, Bakonyháza: Rómaifürdő, Bakonyszentlászló, Hárskút: Papod, Tés; *Euphorbia polychroma* KERN. — Farkasgyepű (VI—VIII).

63. *Dasyneura crataegi* WINN. 1853. — Gazdanövénye: *Crataegus monogyna* JACQ. — Bakonyjákó, Farkasgyepű, Németbánya, Ugod, Zirci Arborétum; *Crataegus oxycantha* L. — Csesznek, Hárskút: Borzás-hegy (VI—IX).

64. *Dasyneura engstfeldi* RÜBS. 1889. — Gazdanövénye: *Filipendula ulmaria* MAX. — Németbánya (IX).

65. *Dasyneura epilobii* F. LW. 1889. — Gazdanövénye: *Epilobium angustifolium* L. — Bakonyoszló (VII).

66. *Dasyneura filicina* KFFR. 1889. — Gazdanövénye: *Athyrium filix femina* ROTH. — Pápalátókő (VII); *Pteridium aquilinum* KUHN. — Fenyőfő, Pápalátókő, Ugod (VI—VII).

67. *Dasyneura fraxinea* KFFR. 1907. — Gazdanövénye: *Fraxinus excelsior* L. — Hárskút, Tés, Ugod, Zirci Arborétum (VI—VII); *Fraxinus ornus* L. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Ugod (VI—VIII).

68. *Dasyneura fraxini* KFFR. 1897. — Gazdanövénye: *Fraxinus excelsior* L. — Bakonybél: Szeretotthon parkja, Hárskút, Pápalátókő, Ugod, Zirci Arborétum; *Fraxinus excelsior* var. *pendula* AIT. — Zirci Arborétum (VI—VII).

*69. *Dasyneura glechomae* KFFR. 1889. — Gazdanövénye: *Glechoma hirsuta* W. et K. — Bakonybél. Odvaskő (VII). A hajtás végén pirosas színezetű, tászkaszerűen megvastagodott, erősen szőrözött utolsó levélpárban fehéres lárvák fejlődnek. Augusztus—szeptemberben a talajba húzódnak. *Faunánkra új (7. ábra)*.

70. *Dasyneura hyperici* BRÉMI 1847. Gazdanövénye: *Hypericum hirsutum* L. — Gerece-völgy; *Hypericum perforatum* L. — Hárskút: Papod, Tés, Ugod (VI).

71. *Dasyneura ignorata* WACHTL. 1834. — Gazdanövénye: *Medicago lupulina* L. — Gerece-völgy (VI).

72. *Dasyneura laricis* F. LW. 1878. — Gazdanövénye: *Larix decidua* Mill. — Bakonybél: Szeretotthon parkja, Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Farkasgyepű, Ganna: Manhegy, Hárskút: Borzás-hegy, Lyukastető, Németbánya, Zirci Arborétum (VI—IX).

73. *Dasyneura lithospermi* H. LW. 1850. — Gazdanövénye: *Lithospermum officinale* L. — Bakonyoszló: Ördögárok (VII).

74. *Dasyneura löwii* MIK. 1882. — Gazdanövénye: *Euphorbia pannonica* L. — Hárskút; *Euphorbia polychroma* KERN. — Farkasgyepű, Hárskút; *Euphorbia seguieriana* NECK. — Tés (VI—IX).

75. *Dasyneura mali* KFFR. 1904. — Gazdanövénye: *Malus silvestris* MILL. — Gézaháza (VII).

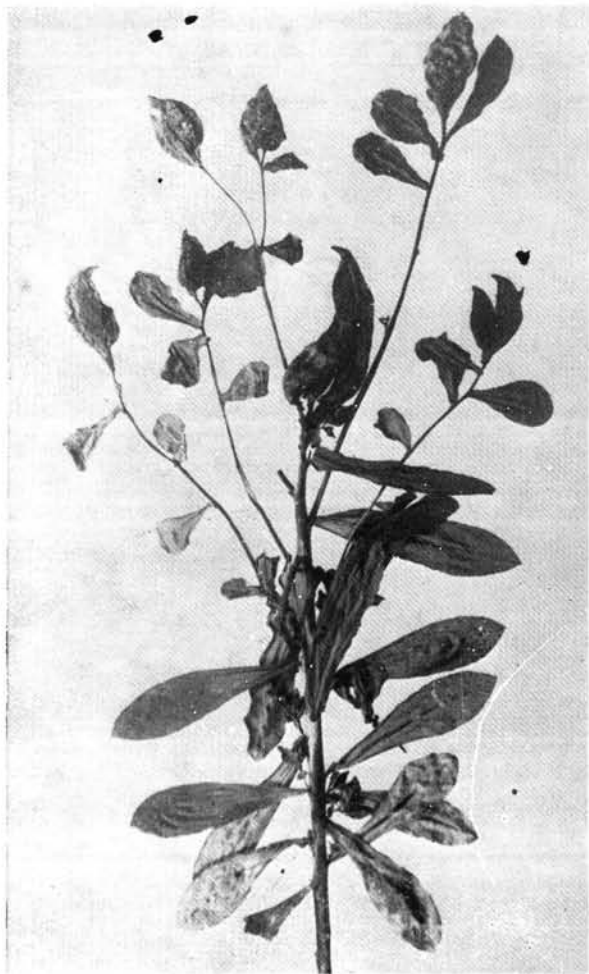
76. *Dasyneura plicatrix* H. LW. 1850. — Gazdanövénye: *Rubus* sp. — Farkasgyepű, Tés, Ugod, Zirci Arborétum (VI—VII).

77. *Dasyneura populeti* RÜBS. 1889. — Gazdanövénye: *Populus tremula* L. — Bakonybél: Tisztavíz-

8. Bakonyi kötőrőfű (*Saxifraga granulata*) virágbimbóiból alakult *Dasyneura saxifraga* légygubacsok

8. Gallen von *Dasyneura saxifraga*, entstanden aus den Knospen der *Saxifraga granulata*

8. Орепки мухи *Dasyneura saxifraga*, образованные из почек цветков *Saxifraga granulata*.

9. Nagylevelű kutyatej (*Euphorbia platyphylla*) hajtásvégén levelekből formálódó *Dasyneura schulzei* légygubacs

9. Die Galle von *Dasyneura schulzei*, entstanden aus den Blättern am Sprossende von *Euphorbia platyphylla*

9. Орешек мухи *Dasyneura schulzei*, образованный на конце отростков листьев *Euphorbia platyphyllos*.

81. *Dasyneura ranunculi* BREMI. 1847. — Gazdanövénye: *Ranunculus acer* L. — Bakonybél (V).

82. *Dasyneura sampaiana* TAV. 1902. — Gazdanövénye: *Linum tenuifolium* L. — Ugod (VI).

*83. *Dasyneura saxifraga* KFFR. 1892. — Gazdanövénye: *Saxifraga granulata* L. — Hárskút: Papod (VII). A tojásdadra megduzzadó, pirosas színezetű virágbimbóban sárgás színű lárvák fejlődnek. Júniusban a talajba húzódnak. *Faunánkra új* (8. ábra).

*84. *Dasyneura schulzei* RÜBS. 1917. — Gazdanövénye: *Euphorbia platyphylla* Scop. — Farkasgyepű (IX). A hajtásvég 4—6 leveléből álló 25—40 x 5—7 mm-es csomósodásban számtalan narancsvörös lárvá

forrás, Dörgőhegy, Fenyőfő, Hárskút: Papod, Pénzsgyőr, Ugod, Zirci Arborétum (V—IX).

78. *Dasyneura potentillae* WACHTL. 1885. — Gazdanövénye: *Potentilla reptans* L. — Farkasgyepű (VII).

79. *Dasyneura pustulans* RÜBS. 1889. Gazdanövénye: *Filipendula ulmaria* MAX. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás (VIII).

80. *Dasyneura pyri* BCHÉ. 1847. — Gazdanövénye: *Pyrus pyraeaster* BRKH. — Ugod: exótás kert (VI).

10. Hólyagos hatszegfűn (*Silene cucubalus*) Jaapiella floriperda légygubaccsá alakult virágbimbók halmaza

10. Haufen von Knospen der *Silene cucubalus*, die zu einer Galle der *Jaapiella floriperda* umgeformt wurden

10. Кучки почек цветов *Silene cucubalus* образующих орешек мухи *Jaapiella floriperda*.

fejlődik. A körülötte levő levelek befelé görbülnek. Évente 2—3 nemzedéke van, az utolsó a talajban alakul át. *Faunánkra új* (9. ábra).

*85. *Dasyneura sodalis* KFFR. 1877. — Gazdanövénye: *Prunus domestica* L. ssp. *insititia* JUST. — Gerence-puszta; *Prunus spinosa* L. — Farkasgyepű, Tés (VII). A szakirodalom szerint a *Dasyneura tortrix* (F. LW.) levélszugarodást okozó gubacsában társbélként él. Valószínűleg ez az eset áll fenn, mivel az említett gubacsokozó *D. tortrix* fehéres színű lárvái között sokkal kisebb rózsaszínű lárva volt látható. Ez utóbbi azonosítható *D. sodalis* fajjal. *Faunánkra új*.

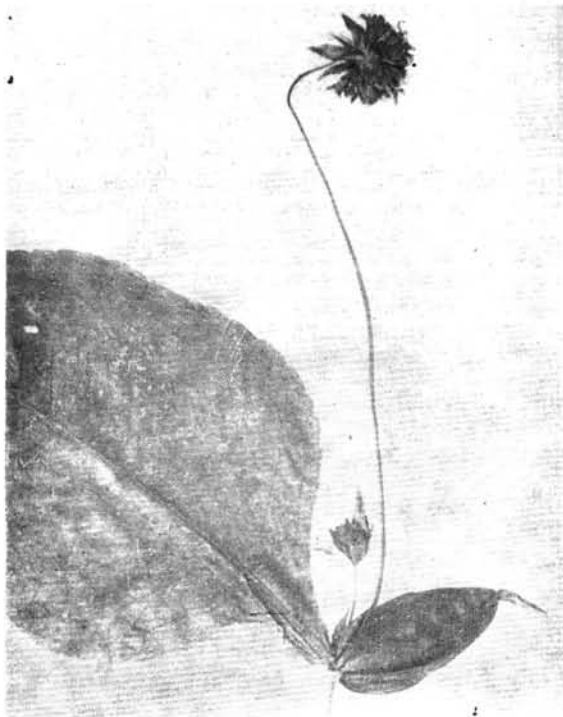
86. *Dasyneura subpatula* BREMI. 1847. — Gazdanövénye: *Euphorbia cyparissas* L. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Hárskút: Papod, Pénzesgyőr, Tés (VI—IX).

87. *Dasyneura thomasiana* KFFR. 1888. — Gazdanövénye: *Tilia platyphyllos* SCOP. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Bakonyháza: Rómaifürdő, Farkasgyepű, Lyukaskő, Németbánya, Pénzesgyőr, Tés, Ugod, Zirci Arborétum (VI—IX).

88. *Dasyneura tiliamvolvans* RÜBS. — Gazdanövénye: *Tilia cordata* MILL. — Bakonybél, Farkasgyepű, Zirci Arborétum; *Tilia grandifolia* EHRH. var. *gracilentata* W. — Zirci Arborétum; *Tilia platyphyllos* SCOP. — Farkasgyepű, Ugod (VI—VIII).

89. *Dasyneura tortrix* F. LW. 1877. — Gazdanövénye: *Prunus domestica* L. ssp. *insititia* JUST. — Gerence-puszta; *Prunus spinosa* L. — Farkasgyepű, Tés (VII).

90. *Dasyneura trifolii* F. LW. 1874. — Gazdanövénye: *Trifolium pratense* L. — Hárskút: Borzás-

hegy; *Trifolium repens* L. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Németbánya, Tés (VI—IX).

91. *Dasyneura tympani* KFFR. 1909. — Gazdanövénye: *Acer campestre* L. — Bakonyháza: Rómaifürdő, Farkasgyepű, Hárskút: Borzás-hegy, Németbánya (VII—IX).

92. *Dasyneura ulmariae* BREMI 1847. — Gazdanövénye: *Filipendula ulmaria* MAX. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás (VIII).

93. *Dasyneura urticae* PERR. 1840. — Gazdanövénye: *Urtica dioica* L. — Bakonybéli park, Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Bakonyháza: Rómaifürdő, Farkasgyepű, Fenyőfő, Hárskút, Németbánya, Zirci Arborétum (V—IX).

94. *Dasyneura viciae* KFFR. 1888. — Gazdanövénye: *Vicia angustifolia* GRUF. — Tés; *Vicia cassubia* L. — Tés (VII).

95. *Dasyneura vitrina* KFFR. 1909. — Gazdanövénye: *Acer pseudoplatanus* L. — Bakonybéli: Borostyán-kút, Farkasgyepű, Németbánya (VII—IX).

96. *Diarthronomyia florum* KFFR. 1890. — Gazdanövénye: *Artemisia vulgaris* L. — Farkasgyepű (VII).

97. *Dydymomyia reaumuriana* F. LW. 1878. — Gazdanövénye: *Tilia cordata* MILL. — Bakonybél, Csesznek, Farkasgyepű, Hárskút, Hódosér, Németbánya; *Tilia platyphyllos* SCOP. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Bakonyzentkirály, Csesznek, Farkasgyepű, Hárskút: Borzás-hegy, Kőrishegy, Németbánya, Pénzesgyőr, Zirci Arborétum (VI—IX).

98. *Dryomyia circinnans* GIR. 1861. — Gazdanövénye: *Quercus cerris* L. — Bakonyháza: Rómaifürdő, Bakonyoszlop, Csesznek, Dudar, Farkasgyepű, Fenyőfő, Hódosér, Pápalátókő, Tés, Vinyesándormajor (VI—IX).

99. *Geocrypta galii* F. LW. 1850. — Gazdanövénye: *Galium mulugo* L. — Hárskút, Zirci Arborétum; *Galium silvaticum* L. — Hárskút: Borzás-hegy; *Galium verum* L. — Hárskút: Borzás-hegy (V—VI).

100. *Hartigola annulipes* HTG. 1839. — Gazdanövénye: *Fagus sylvatica* L. — Csesznek, Hódosér, Pápalátókő, Ugod, Zirci Arborétum (VI—VII).

101. *Iteomyia capreae* WINN. 1853. — Gazdanövénye: *Salix caprea* L. — Csesznek, Farkasgyepű, Ganna: Mancheg, Gerence-völgy, Hárskút: Borzás-hegy, Németbánya, Tés, Ugod (VI—IX).

102. *Iteomyia major* KFFR. 1896. — Gazdanövénye: *Salix cinerea* L. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Bakonyzentlászó, Ganna: Mancheg, Németbánya, Zirc: Cuha-forrás (VII—IX). *Faunánkra új* csupán a Zempléni-hegységéből ismeretes.

103. *Jaapiella bryoniae* BOUCHÉ. 1847. — Gazdanövénye: *Bryonia alba* L. — Bakonyoszlop: Ördög-árok (VII).

11. Magyaros varfű (*Knautia drymeia*) fejlődésében megállt hajtásvég leveleiből alakult *Jaapiella knautiae* légygubacs

11. Galle von *Jaapiella knautiae*, entstanden aus den Blättern einer *Knautia drymeia*, die am Sprossenende in ihrer Entwicklung stehen geblieben sind

11. Орешек мухи *Jaapiella knautiae*, образованный на конце отростков *Knautia drymeia* из листьев, которые остановились в развитии

12. Közönséges borkóró (*Thalictrum minus*) hajtásvégeinek halmazán *Jaapiella thalictri* légygubacsok

12. Gallen von *Jaapiella thalictri* auf einem Haufen von Sprossenenden von *Thalictrum minus*

12. Орешек мухи *Jaapiella thalictri* на кучке концов отростков *Thalictrum minus*

104. *Jaapiella cucubali* RÜBS. 1921. — Gazdanövénye: *Cucubalus baccifer* L. — Bakonyszentlászló (VII).

*105. *Jaapiella floriperda* F. LW. 1888. — Gazdanövénye: *Silene cucubalus* WIB. — Tés (VII). A megnagyobbodott és ráncolt felületű virágbimbók zártak. A virág egyéb része is nagyobb a normálisnál és erősen szőrözött. Halvány sárgás-piros lárvái csoportosan fejlődnek. Évente valószínűleg 2–3 nemzedéke van. *Faunánkra új* (10. ábra).

106. *Jaapiella genistamtorquens* KFFR. 1888. — Gazdanövénye: *Genista pilosa* L. — Bakonyoszlop: Ördögárok (VII).

107. *Jaapiella genisticola* F. LW. 1877. — Gazdanövénye: *Genista germanica* L. — Bakonyoszlop: Ördögárok (VII).

108. *Jaapiella medicaginis* RÜBS. 1912. — Gazdanövénye: *Medicago* sp. — Tés (VII).

*109. *Jaapiella jaapiana* RÜBS. 1914. — Gazdanövénye: *Medicago lupulina* L. — Ganna: Manchegy (IX). A levél sokszorososan hajtogatott, a sárgától a vörösig színeződött. A síma levélszorulatban halványsárga lárvá fejlődik. A gubacsok szeptemberben már üresek voltak. *Faunánkra új*.

*110. *Jaapiella knautiae* RÜBS. 1917. — Gazdanövénye: *Knautia drymeia* HEUFF. — Gerencevölgy (VI). A hajtásvég levelei zsúfoltan tömörültek. A szőrös levelek tövén fehéres lárvák élnek. *Faunánkra új* (11. ábra).

*111. *Jaapiella thalictri* RÜBS. 1895. — Gazdanövénye: *Thalictrum minus* L. — Ugod: Durrogósettő (VI). A piros és fényes levelek alig szőrözöttek, bimbószerűen csoportosulnak a kb. 10 mm-es hajtásvégen. A hajtásnyél megrövidül. A lárvá a talajban alakul át. *Faunánkra új* (12. ábra).

112. *Jaapiella veronicae* VALL. 1827. — Gazdanövénye: *Veronica chamaedrys* L. — Bakonybél, Bakonyjákó, Bakonyoszlop, Bakonyszentlászló, Csesznek, Dörgőhegy, Farkasgyepű, Ganna: Manchegy, Gerencevölgy, Hárskút: Papod és Borzas-hegy, Hódosér, Németbánya, Pápalátókő, Pénzesgyőr, Tés, Ugod, Zirci Arborétum (VI–IX).

113. *Janetia cerris* KOLL. 1850. — Gazdanövénye: *Quercus cerris* L. — A legelterjedtebb faj, mindenütt megtalálható.

114. *Janetia homocera* F. LW. 1877. — Gazdanövénye: *Quercus cerris* L. — Bakonyjákó, Bakonyháza: Rómaifürdő, Bakonyoszlop, Csesznek, Ganna: Manchegy, Gézaháza, Hárskút: Borzas-hegy és Papodhegy, Tés, Vinyesándormajor, Zirci Arborétum (V–X).

115. *Janetia nervicola* F. LW. 1909. — Gazdanövénye: *Quercus cerris* L. — Minden csertölgyön feltehető (VI–XI).

116. *Janetia szépligetii* KFFR. 1913. — Gazdanövénye: *Quercus cerris* L. — Bakonybél, Farkasgyepű, Ganna: Manchegy, Pénzesgyőr, Tés, Ugod, Zirci Arborétum (VIII–IX). (13. ábra).

117. *Janetia lemei* KFFR. 1904. — Gazdanövénye: *Ulmus laevis* Pall. — Bakonybéli park, Ugod, Zirci Arborétum; *Ulmus procera* argenteovariegata RHED. — Zirci Arborétum; *Ulmus scabra* MILL. — Hárskút: Borzas-hegy (VI–VIII).

*118. *Macrolabis corrugans* F. LW. 1877. — Gazdanövénye: *Heracleum sphondylium* L. — Bakonybél, Zirci Arborétum (VI–VII). A hajtásvégek levéllemezei nyélrövidüléssel vaskos halmazt alkotnak. Az erősen szőrözött levélfelület legfiatalabb sodrásában fehér színű lárvák szabálytalan csoportosulásban találkoznak. A levelek töve fehéreszöld. A lárvák talajbahúzódnása után a hajtásvég megfeketedve, lukacsosan elszárad. Valószínűleg évente több nemzedéke van. *Faunánkra új* (14. ábra).

119. *Macrolabis hieracii* RÜBS. 1917. — Gazdanövénye: *Hieracium racemosum* W. et K. — Farkasgyepű; *Hieracium sabaudum* L. — Bakonyszentlászló (VI–IX).

*120. *Macrolabis rübsaameni* HDC. 1921. — Gazdanövénye: *Prunella vulgaris* L. — Csesznek (VII). A szőrözött hajtásvég levélkéi bimbószerűen egy-

13. Cser tölgy (*Quercus cerris*) levelén kialakult korongalakú *Janetia szépligetii* légygubacsok: a) a levél fonáka, b) a levél színe

13. Scheibenförmige Gallen der *Janetia szépligetii* entstanden auf den Blättern einer *Quercus cerris*: a) auf der Rückseite, b) auf der oberen Seite des Blattes

13. Дискаобразный орешек мухи *Janetia szépligetii* на листьях *Quercus cerris*, а) на превратной стороне, б) на лицевой стороне листа

másra borulnak és halványsárga lárvákat takarnak. A levelek töve vörösre színeződnek. *Faunánkra új.*

*121. *Macrolabis* sp. (BUHR 2850). — Gazdanövénye: *Galeopsis ladanum* L. — Fenyőfő (VII). A hajtásúcs fejletlen. Az internodium, a levéllemez és nyele megrövidül. A gubacsos levélsúcsok tengelyükben kifelé görbülve szétállanak. A szőrös, rándolt levelek közepén az öblös, szintelen gubacs belsejében magános fehér lárva él. Az üres gubacs megfeketedik és összeszárad. *Faunánkra új (15. ábra).*

122. *Mayetiola poae* BOSC. 1817. — Gazdanövénye: *Poa nemoralis* L. — Bakonyhána, Cuha-völgy, Gerence-völgy, Hárskút, Kőrishegy, Tés, Ugod (VI—IX).

123. *Mikiola fagi* HTG. 1839. — Gazdanövénye: *Fagus sylvatica* L. — Minden bükkfa levelén megtalálható (VI—IX).

*124. *Mikomyia coryli* KFFR. 1901. — Gazdanövénye: *Corylus avellana* L. — Bakonyoszlop: Ördögárok (VII). A levél fonákán két ér között egymás mellett több, alig kiemelkedő felületű 2—4 mm-es szögletes levélaknához hasonló világos folt keletkezik, amely a fehéres lárva szívásától fokozatosan nagyobbodik. Több gubacs egymásba olvad. A június

végén kibújó lárvák után a mezofillum hiánya miatt az áttetsző epidermisz réteggel zárt gubacsüregek elszíntelenednek, megfehérednek. Évente egy nemzedéke van. *Faunánkra új (16. ábra).*

125. *Misopatha (Rhopalomyia) baccarum* WACHTL. 1883. — Gazdanövénye: *Artemisia scoparia* W. et K. — Bakonyhána (VII).

126. *Neomikiella beckiana* MIK. 1885. — Gazdanövénye: *Inula conyza* DC — Bakonyoszlop: Ördögárok, Németbánya (VII—IX).

127. *Neomikiella lychnidis* HEYD. 1860. — Gazdanövénye: *Melandrium album* GARCK. — Bakonyoszlop, Pápalátókő (VII).

128. *Oligotrophus juniperinus* L. 1753. — Gazdanövénye: *Juniperus communis* L. — Németbánya; *Juniperus virginiana* L. — Farkasgyepű (VII—IX).

129. *Phegomyia fagicola* KFFR. 1901. — Gazdanövénye: *Fagus sylvatica* L. — Németbánya (IX).

130. *Phlyctidobia solmsi* KFFR. 1906. — Gazdanövénye: *Viburnum lantana* L. — Csesznek, Farkasgyepű, Hódosér, Pápalátókő, Vinyesándormajor, Zirci Arborétum (VI—VII).

131. *Physemocelis (Oligotrophus) hartigi* LIEBL. 1892. — Gazdanövénye: *Tilia cordata* MILL. —

15. Piros kenderkefű (*Galeopsis ladanum*) fejletlen hajtás-
csúcsán *Macrolabis* sp. légygubacs

15. Galle von *Macrolabis* sp. auf der unentwickelten Spross-
spitze eines *Galiopsis ladanum*

15. Орешек мухи *Macrolabis* sp. на недоразвитых концах
отростков *Galeopsis ladanum*.

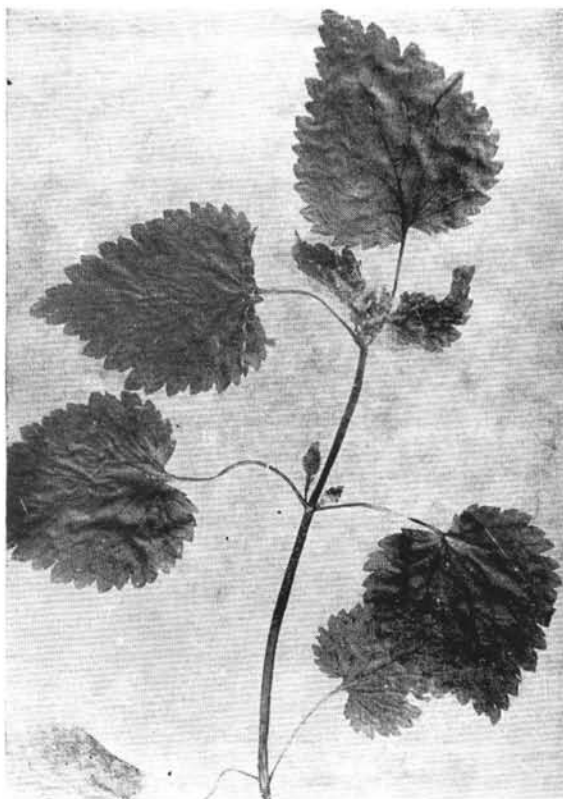
Csesznek, Farkasgyepű, Hárskút, Hódosér, Németbánya; *Tilia platyphyllos* SCOP. — Hárskút: Borzás-hegy; *Tilia grandifolia* var. *gracilentata* W. — Zirci Arborétum; *Tilia tomentosa* MNCH. — Bakonybél: Borostyánkút (VI—IX).

132. *Physemocelis* (*Oligotrophus*) *ulmi* RÜBS. 1914. — Gazdanövénye: *Ulmus scabra* MILL. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Farkasgyepű, Hárskút, Németbánya, Odvaskő, Tés (VI—IX).

133. *Rhabdophaga heterobia* H. LW. 1850. — Gazdanövénye: *Salix alba* L. — Franciavágás, Tés (VI—VII).

134. *Rhabdophaga* (*Dasyneura*) *iteobia* KFFR. 1890. — Gazdanövénye: *Salix caprea* L. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Farkasgyepű, Gerence-völgy, Hárskút, Tés, Ugod; *Salix cinerea* L. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás (VI—VIII).

135. *Rhabdophaga* (*Dasyneura*) *marginemtorquens* BREMI WOLF. et WNZT. 1891. — Gazdanövénye: *Salix alba* L. — Tés; *Salix caprea* L. — Bakonyszentkirály, Csesznek, Farkasgyepű, Gerence-völgy, Hárskút: Borzás- és Papod-hegy, Tés; *Salix cinerea* L. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Farkasgyepű, Ganna: Manhegy, Gerence-völgy, Németbánya, Ugod, Zirc: Cuha-forrás; *Salix fragilis* L. —

Bakonybéli park; *Salix purpurea* L. — Isztimér (VI—IX).

136. *Rhabdophaga rosaria* H. LW. 1850. — Gazdanövénye: *Salix caprea* L. — Bakonybél, Bakonyjákó, Bakonyoszlop, Bakonyszentkirály, Cuha-völgy, Csesznek, Farkasgyepű, Ganna: Manhegy, Gerence-völgy, Hárskút: Borzás-hegy, Németbánya, Tés, Zirci Arborétum; *Salix cinerea* L. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Bakonyjákó, Farkasgyepű, Ganna: Manhegy, Németbánya, Pénzesgyőr (VI—IX).

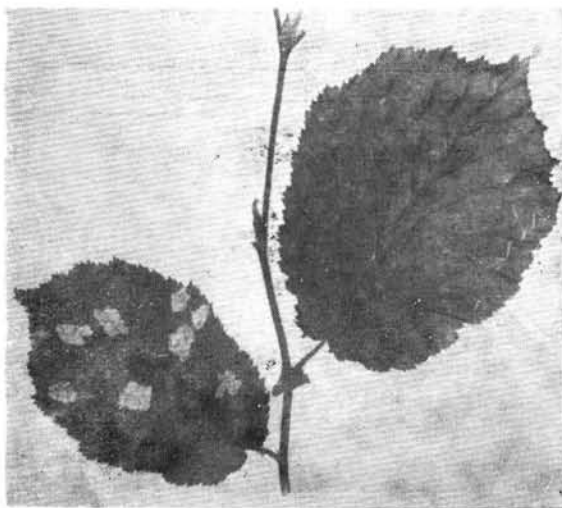
137. *Rhabdophaga salicis* SCHRK. 1903. — Gazdanövénye: *Salix alba* L. — Bakonyoszlop: Ördögárok, Farkasgyepű, Németbánya; *Salix caprea* L. — Németbánya; *Salix cinerea* L. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás (VI—IX).

14. Medvetalp (*Heracleum sphondylium*) hajtásvégein levő vaskos, szőrös levélhalmzattal alkotó *Macrolabis corrugans* légygubacsok

14. Gallen von *Macrolabis corrugans*, die auf den Sprossenden eines *Heracleum sphondylium* einen haarigen, dicken Haufen von Blättern bilden

14. Орешек мухи *Macrolabis corrugans* образующий кучку ворсистых толстых листьев на конце отростков *Heracleum sphondylium*.

138. *Rhabdophaga terminalis* H. LW. 1850. — Gazdanövénye: *Salix alba* L. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Bakonyoszlop, Farkasgyepű, Nemetbánya, Tés, Ugod, Zirci Arborétum; *Salix fragilis* L. — Bakonyoszlop, Csesznek, Dudar, Farkasgyepű, Nemetbánya, Zirci Arborétum; *Salix viminalis* L. — Hárskút (VI—IX).

139. *Rhopalomyia millefolii* H. LW. 1850. — Gazdanövénye: *Achillea millefolium* L. — Bakonyoszlop: Ördögárok, Farkasgyepű, Hárskút (VI—VII).

140. *Rhopalomyia* sp. (BUHR 759). — Gazdanövénye: *Artemisia vulgaris* L. — Bakonyoszlop (VII).

141. *Rondaniola bursaria* BRÉMI 1847. — Gazdanövénye: *Glechoma hederacea* L. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Bakonyháza: Rómaifürdő, Hárskút, Hódosér, Kőrishegy, Ugod, Zirci Arborétum (VI—IX).

142. *Semubodia betulae* WNTZ. 1853. — Gazdanövénye: *Betula pendula* ROTH. — Zirci Arborétum (VII).

143. *Wachtliella lychnidis* HEYDN? (Buhr 6568). — Gazdanövénye: *Silene otites* WIB. — Fenyőfő

144. *Wachtliella persicariae* L. 1767. — Gazdanövénye: *Polygonum amphibium* L. — Tés (VII).

16. **Mogyoró** (*Corylus avellana*) levéllemezen szögletes alakú, alig kiemelkedő *Mikomyia coryli* légygubacsok

16. **Eckige, kaum hervortretende Gallen der** *Mikomyia coryli* auf den Blättern der *Corylus avellana*

16. **Угловатые, едва выступающие оренки мухи** *Mikomyia coryli* на листьях *Corylus avellana*.

145. *Wachtliella rosarum* HARDY 1850. — Gazdanövénye: *Rosa canica* L. — Farkasgyepű; *Rosa* sp. — Farkasgyepű, Gerence-völgy, Hárskút: Borzás-hegy, Nemetbánya, Pápalátókő, Tés, Ugod, Zirci Arborétum (VI—IX).

146. *Wachtliella stachydis* BRÉMI. 1847. — Gazdanövénye: *Stachis recta* L. — Bakonybél: Borostyánkút; *Stachis silvatica* L. — Gerence-völgy, Kőrishegy, Zirci Arborétum (VII—IX).

147. *Zygiobia carpini* F. LW. 1874. — Gazdanövénye: *Carpinus betulus* L. — Bakonybéli park, Bakonybél: Borostyánkút, Bakonybél: Tisztavíz-forrás, Bakonyjákó, Bakonyháza: Rómaifürdő, Csesznek, Farkasgyepű, Ganna: Manchegy, Hárskút: Borzás-és Papod-hegy, Hódosér, Nemetbánya. Odvaskő, Ugod, Zirci Arborétum (VI—IX).

Lasiopteridí

148. *Lasioptera carophila* F. LW. 1847. — Gazdanövénye: *Seseli annuum* L. — Bakonyoszlop: Ördögárok (VII).

149. *Lasioptera carophila* F. LW. 1874. — Gazdanövénye: *Torilis anthriscus* GMEL. — Bakonybél: Tisztavíz-forrás (VIII).

150. *Lasioptera carophila* F. LW. — Gazdanövénye: *Trinia glauca* D. — Dudar (VII).

151. *Lasioptera populnea* WACHTL. 1833. — Gazdanövénye: *Populus tremula* L. — Farkasgyepű, Ganna: Manchegy, Nemetbánya (VI—IX).

152. *Lasioptera rubi* SCHRK. 1803. — Gazdanövénye: *Rubus caesius* L. — Zirci Arborétum; *Rubus* sp. — Csesznek, Gézaháza Hódosér, Pápalátókő, Nemetbánya, Ugod, Zirci Arborétum (V—X).

153. *Thomasiella eryngii* VALL. 1929. — Gazdanövénye: *Eryngium campestre* L. — Bakonyoszlop, Csesznek, Hárskút (VII—IX).

A gubacsokozók gazdanövényei

A növények neve után következő számok a rendszertani rész (előző fejezet) sorszámaira utalnak.

Acer campestre 3, 4, 22, 55, 91
Acer platanoides 22
Acer pseudoplatanus 22, 55, 95
Acer pseudoplatanus *euchlorum* 22, 55
Acer tataricum 55
Achillea millefolium 139
Alnus glutinosa 59
Alnus incana 59
Asparagus officinalis 10
Armoracia lapathifolia 17
Artemisia scoparia 125
Artemisia vulgaris 96, 140

Asperula odorata 61
Athyrium filix femina 66

Balotta nigra 6
Betula pendula 142
Bryomia alba 103
Buxus sempervirens 28

Campanula trachelium 57
Carpinus betulus 7, 147
Chenopodium album 1
Chondrilla juncea 54

Cornus mas 52
 Cornus sanguinea 52
 Corylus avellana 8, 124
 Crataegus mongyna 63
 Crataegus oxyacantha 63
 Cucubalus baccifer 104
 Daucus carota 43

 Echium vulgare 33
 Epilobium angustifolium 65
 Eryngium campestre 153
 Euphorbia amygdaloides 50
 Euphorbia cyparissias 50, 62, 86
 Euphorbia pannonica 74
 Euphorbia platyphylla 84
 Euphorbia polychroma 62, 74
 Euphorbia seguieriana 74

 Fagus silvatica 9, 100, 123, 129
 Filipendula ulmaria 64, 79, 92
 Fraxinus excelsior 56, 67, 68
 Fraxinus excelsior v. pendula 56, 68
 Fraxinus ornus 67

 Galeopsis ladanum 121
 Galium aparine 60
 Galium boreale 16
 Galium mullogo 99
 Galium silvaticum 99
 Galium verum 48, 99
 Genista germanica 107
 Genista pilosa 106
 Genista tinctoria 15
 Genista tinctoria ssp. elata 15
 Glechoma hederacea 141
 Glechoma hirsuta 69
 Geum urbanum 11

 Heracleum sphondylium 118
 Hieracium racemosum 119
 Hieracium sabaudum 119
 Hypericum hirsutum 70
 Hypericum perforatum 70

 Inula conyza 126
 Inula ensifolia 18
 Inula salicina 2

 Juniperus communis 128
 Juniperus virginiana 128

 Knautia drymeia 110

 Larix decidua 72
 Lathyrus pratensis 37
 Ligustrum vulgare 46
 Linaria genistifolia 21
 Linaria vulgaris 21
 Linum tenuifolium 82
 Lithospermum officinale 73
 Lonicera xylosteum 12
 Lotus corniculatus 13, 38

 Malus silvestris 75
 Medicago lupulina 71, 109
 Medicago sativa 14, 39

 Medicago sp. 108
 Melandrium album 127
 Mentha aquatica 36
 Mentha longifolia 36
 Mentha sp. 36

 Onobrychis arenaria 51
 Onobrychis viciifolia 51
 Ononis spinosa 40
 Origanum vulgare 34

 Pimpinella saxifraga 44
 Pinus silvestris 32
 Poa nemoralis 122
 Polygonium amphibium 144
 Populus alba 24
 Populus tremula 23, 24, 25, 30, 77, 151
 Potentilla reptans 78
 Prunus domestica 29
 Prunus domestica ssp. insititia 85, 89
 Prunus spinosa 29, 85, 89
 Prunella vulgaris 120
 Pteridium aquilinum 66
 Pyrus pyraeaster 80
 Pyrus communis 49

 Quercus cerris 19, 31, 98, 113, 114, 115, 116
 Quercus petraea 26, 27
 Quercus pubescens 27
 Quercus robur 26, 27

 Ranunculus acer 81
 Rosa canina 145
 Rosa sp. 145
 Rubus caesius 152
 Rubus sp. 76

 Salix alba 133, 135, 137, 138
 Salix caprea 101, 134, 135, 136, 137
 Salix cinerea 102, 134, 135, 136, 137
 Salix fragilis 135, 138
 Salix purpurea 135
 Salix viminalis 138
 Sambucus ebulus 12
 Sambucus nigra 47
 Saxifraga granulata 83
 Senecio nemorensis 5
 Seseli annuum 148
 Silene cucubalus 105
 Silene otites 143
 Sonchus oleraceus 53
 Stachis annua 41
 Stachys recta 146
 Stachys silvatica 146

 Thalictrum minus 111
 Tilia cordata 20, 88, 97, 131
 Tilia grandifolia v. gracilentata 88, 131
 Tilia platyphyllos 20, 87, 88, 97, 131
 Tilia tomentosa 131
 Torilis anthriscus 45, 149
 Trifolium pratense 90
 Trifolium repens 90
 Trinia glauca 150

 Ulmus laevis 117
 Ulmus procera argenteovariegata 117

Ulmus scabra 117, 132
Urtica dioica 93
Verbascum lychnitis 42
Verbascum nigrum 42
Veronica chamaedrys 112

Viburnum lantana 130
Vicia angustifolia 94
Viola odorata 58
Vicia cassubia 94

Ambrus Béla

IRODALOM — LITERATUR

AMBRUS, B. (1963): A Kárpát-medence gubacslegyei (Diptera Cecidomyidae). — Állatt. Közl., 50, p. 7—15.

AMBRUS, B. (1964/a): A zirci arborétum cecidumai. — Bot. Közl., 51, p. 87—94.

AMBRUS, B. (1964/b): Adatok a Balaton-felvidék és a Bakony flórája cecidumainak ismeretéhez I. — Fol. Ent. Hung., 17, p. 7—56.

AMBRUS, B. (1964/c): Füzeseink gubacslegyei. — Állatt. Közl., 51, p. 7—21.

AMBRUS, B. (1965): A fűzhajtásvég-gubacslegy (Rhabdophaga terminalis F. Lw. 1850) biológiája. (Diptera Cecidomyidae). — Állatt. Közl., 52, p. 29—35.

BUHR, H. (1964—65): Bestimmungstabellen der Gallen (Zoo- und Phytocecidien) an Pflanzen Mittel- und Nordeneuropas I—II. — Jena.

WALLER, E. (1942): A Bakony erdőtakarójának pusztulása a XIX. században. — Földr. Közl., 70, p. 32—42.

Die Gallenmücken des nördlichen Bakony-Gebirges (Diptera, Cecidomyidae)

Der Verfasser befasst sich mit den im nördlichen Bakony-Gebirge gesammelten Gallenmücken. Dieses Gebirge gehört zum Naturforschungsprogramm des Bakony-Museums in Veszprém. Für die an mannigfaltigen mikroklimatischen Flecken lebende Pflanzendecke ist das Vorkommen von Gallenmücken mit einer gleich weiten ökologischen Skala kennzeichnend. Neben den montanen Elementen der Fauna, die sich auf den 400—700 m hohen Gebirgsrücken und in den Schluchten zurückgezogen haben und manchmal für das Hochgebirge kennzeichnend sind, findet man hier auch xerophile Arten. Es wurden 15 in die Familie Cecidomyidae gehörende Gallenmücken-Arten vorgefunden, die von 148 verschiedenen Wirtspflanzen stammen. Darunter gibt es viele seltene Arten und 21 solche, die für die Fauna

Ungarns völlig neu waren. Eine Analogie zu dieser Verbreitung findet man nur im subalpinen Gebiet des westlichen Grenzlandes und auf einzelnen Strecken des nördlichen Zempléner-Gebirges.

Der Verfasser hebt die Eigenschaften einzelner Fundorte, Schluchten, Flusstäler und des Arboretums Zirc hervor. Der Artikel wird mit einem Katalog der gesammelten Gallenmücken und ihrer Wirtspflanzen, sowie mit einer kurzen Beschreibung der Gallen der für die Fauna des Karpathenbeckens neuen Arten ergänzt.

Die Anzahl der aus dem Karpathenbecken bisher bekannten und publizierten Arten (AMBRUS 1963) steigt sich somit von 273 auf 293.

Béla Ambrus

Cécidomyides de la montagne Bakony-Nord (Diptera, Cecidomyidae)

L'auteur s'occupe des Cécidomyides collectionnées dans la montagne Bakony-Nord, dans le cadre des recherches de nature prélevées par le programme du Musée Bakony à Veszprém. Le tapis végétal en taches microclimatiques variées est caractérisé par la présence de Cécidomyides d'une large échelle écologique. Outre les éléments de faune montagnards qui se blottissent dans les gorges et sur les chaînes de montagne de 400 à 700 m et qui sont parfois caractéristiques pour les hautes montagnes, on trouve aussi des éléments du caractère xérophyle. On a trouvé, en somme, sur 148 plantes-hôtes, 153 galles provenant de Cécidomyides, dont un grand nombre d'espèces très rares et 21 espèces jusqu'ici tout à fait inconnues dans la faune de la Hongrie. Une analogie d'une

telle étendue ne se trouve que sur les territoires subalpins de la frontière ouest et sur certains territoires de la montagne Zemplén-Nord.

L'auteur décrit les particularités de quelques gorges, de vallées de rivière et celles de l'arborète Zirc. Pour compléter l'article, l'auteur y ajouta un catalogue de ses trouvailles, un catalogue de plantes-hôtes et une courte description des galles provenant des espèces nouvelles de la faune du bassin des Carpates.

Le nombre des Cécidomyides du bassin des Carpates enregistrées et publiées jusqu'ici, (AMBRUS 1963) s'est augmenté donc de 272 à 293.

Béla Ambrus

МУХИ-ОРЕХОТВОРКИ СЕВЕРНОГО БАКОНЯ (DIPTERA, CECIDOMYIDAE)

Автор в своей работе занимается мухами-орехотворками, собранными в северных Баконьских горах. Это является составной частью программы Баконьского музея в городе Веспреме по исследованию природы. Характерным для растительного покрова, очень разнообразного в связи с различными микроклиматическими условиями, является наличие на нем мух-орехотворок с богатой экологической гаммой. Фауна на горных хребтах высотой 400—700 м и в ущельях имеет иногда элементы, характерные для фауны высоких гор. Наряду с ними встречаются также и элементы ксерофильного характера. Найдено было 153 галловых видов, принадлежащих к семье Cecidomyiidae, на 148-ми растениях-хозяевах. Среди них было много

редких пород и даже 21 вид, новый для фауны Венгрии. Аналогия такого распространения находится только в субальпийских районах западной пограничной области и некоторых пределах северной части Земпленских гор.

Автор описывает особенности некоторых ущелий, долин и арборетума Зирц. Статья дополняется каталогом найденных орешков и растений-хозяев, а также и кратким описанием орешков из новых для фауны Карпатского бассейна пород.

Число суммированных и опубликованных до сих пор пород мух из семьи Cecidomyiidae повышается таким образом с 272-х до 293-х (АМБРУШ 1963).

Бела Амбруш

